

GESPREK MET DE STAATSSECRETARIS OVER RUIMTE OM TE TRANSFORMEREN IN DE KIJK OP WERK.

POSITION PAPER OUDE IJSSELSTREEK

Juni 2020

1. INLEIDING; TRANSFORMATIE IN OUDE IJSSELSTREEK

In de herfst van 2018 is Oude IJsselstreek gestart met een sprong voorwaarts rond de transformatie in het Sociaal Domein. De grote financiële tekorten waren de directe aanleiding maar daaronder lag een al langer sluimerende onvrede over de manier waarop het Sociaal Domein wordt vormgegeven. Een Sociaal Domein waarin regels, institutionele belangen, de systeemwereld de boventoon voeren.

Op basis van drie uitgangspunten is stelselmatig gekeken naar wat het betekent om écht te doen wat nodig is en zoveel mogelijk te werken vanuit de bedoeling.

De uitgangspunten zijn als volgt omschreven in de verschillende documenten:

- **Normaliseren**

Wij willen het vermogen van mensen bevorderen om goed om te kunnen gaan met de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven om daar ook zelf regie op te kunnen voeren (positieve gezondheid). Wij willen dat niet allerlei zaken die gewoon bij het leven horen tot problemen worden gemaakt en als er toch zorg of ondersteuning nodig is moet deze zo licht en dichtbij als mogelijk en zoveel mogelijk aansluiten bij het normale leven. Bij het normale leven hoort ook dat er allerlei verschillende mensen zijn, met verschillende mogelijkheden, met verschillende voorkeuren, kortom gewoon verschillend. Wij willen niet dat mensen zich een probleemgeval voelen als ze op de een of andere manier anders zijn, we rekken het begrip normaal graag wat op zodat mensen zich geen probleemgeval hoeven te voelen maar er gewoon bij horen. Het leven is inclusief en wij zijn dat ook.

- **Voorkomen**

Wij willen de preventieve infrastructuur van de kernen versterken, de sociale omgeving van onze inwoners heeft een belangrijke rol daarin en wij willen dat deze optimaal kan helpen om zwaardere hulp en zorg te voorkomen.

- **Innoveren/Samenwerken**

Wij willen graag met een beperkt aantal samenwerkingspartners invulling geven aan de wens om verder te innoveren in Oude IJsselstreek. Wij hebben anderen met hun specifieke expertise nodig om samen te doen wat nodig is. Wij willen ons graag rond

een gedeelde visie verbinden aan partners om samen deel uit te maken van een organisatienetwerk. Wij zoeken nadrukkelijk naar strategische partners om slagkracht te vergroten en versnippering en bovenmatige administratieve lasten tegen te gaan. De doorgeslagen juridisering en marktwerking staat wat ons betreft de transformatie in de weg. Wij werken daarbij vanuit vertrouwen, gedeelde waarden en gedeelde visie.

Stap voor stap gaat Oude IJsselstreek zo aan het werk voor het hele Sociale Domein. Zo zijn er bestuursopdrachten geformuleerd voor de Toegang tot de jeugdhulp en de uitvoering Wmo en dus ook voor de Participatiewet: De transformatie in de kijk op werk.

De gemeente heeft bewust niet gekozen voor het uitgangspunt van bezuinigingen maar de transformatie vanuit visie ingezet met de sterke overtuiging dat hiermee uiteindelijk ook goedkoper gewerkt kan worden. Het tekort op het Sociaal Domein was voor 2019 geraamd op meer dan € 4 miljoen, het jaar is afgesloten met een klein tekort van € 300.000,00.

2. TRANSFORMATIE IN DE KIJK OP WERK

Oude IJsselstreek beschrijft de gewenste transformatie in de kijk op werk als volgt:

- Iedereen doet mee, dat is een verplichting van een ieder zodat mensen niet langer een beroep hoeven te doen op een uitkering dan noodzakelijk is.
- Iedereen doet mee, dat is ook omdat ieder mens iets heeft toe te voegen en het een verspilling van kwaliteiten is wanneer mensen aan de kant blijven staan.
- Iedereen doet mee, dat is ook omdat iedereen mee mag doen, iedereen erbij hoort en niemand wordt buitengesloten.

Wij geloven in wederkerigheid, daarom zijn we er helder in dat meedoen ook een verplichting is.

Wij geloven in de waarde van ieder mens, daarom vinden wij het een verspilling van kwaliteiten wanneer mensen aan de kant blijven staan.

Wij geloven in inclusie, daarom doet iedereen mee en wordt niemand buitengesloten.

En dan is het eigenlijk onlogisch dat wij mensen apart zetten door ze een uitkering te geven waardoor ze in een afhankelijkheidspositie komen en we talenten en kwaliteiten laten liggen. Want als we dan op zoek gaan naar de kern van de transformatie in de kijk op werk, de naam zegt het al, dan gaat het om werk.

Het ontbreken van werk, van een baan, is waar mensen tegenaan lopen, want met een baan kun je een salaris verdienen, kun je meedoen, voeg je waarde toe, heb je collega's, een netwerk.

En wat doen wij bij de uitvoering van de Participatiewet; wij verstrekken een uitkering en vervolgens zetten we alles op alles dat mensen een baan vinden. Deze manier van werken is eigenlijk erg onlogisch, het is de omgekeerde wereld. We stellen het systeem van de wet centraal en kijken niet meer wat de bedoeling is en waar het écht om gaat. We willen nadrukkelijk als dat nodig is buiten bestaande kaders en werkwijzen treden om écht te doen wat nodig is en écht aan te sluiten bij de leefwereld van onze inwoners.

En als je dan kijkt naar mensen die geen werk of baan hebben wat is dan normaal? Dat ze zo snel mogelijk weer werk hebben en niet de tussenstap van een uitkering nodig hebben. Werk, een baan is ook belangrijk om grotere problemen te voorkomen, problemen van buitensluiting, schulden, een minderwaardigheidsgevoel.

Dat leidt voor ons tot de overtuiging dat we mensen geen uitkering moeten geven, maar werk.

Concreet

Oude IJsselstreek richt een organisatie op waarbinnen per 1 januari 2021 de inwoners voor wie dat geldt een arbeidsovereenkomst krijgen. De gemeente combineert hiermee het regime van de Participatiewet met het arbeidsrecht. Het is de organisatie waar als dat kan ook de Schuldhulpverlening, de Bijzondere Bijstand, Meedoenregelingen en kwijtscheldingen worden uitgevoerd evenals de maatschappelijke banen. Voor mensen die niet mee willen werken aan een arbeidsovereenkomst en een beroep doen op een uitkering wordt een voorziening gemaakt.

Oude IJsselstreek BV is de werknaam voor de te vormen organisatie. In lijn met de visie van Oude IJsselstreek op het sociaal domein kiest de gemeente voor een organisatie buiten de gemeentelijke organisatie met wie Oude IJsselstreek een samenwerkingsrelatie aangaat. Het ligt voor de hand om te kiezen voor een vorm die aansluit bij de rol van werkgever en ondernemer. Of het daadwerkelijk een BV wordt of een andere rechtspersoon is onderwerp van nader onderzoek.

Hoe dit bedrijf er precies uit gaat zien werkt Oude IJsselstreek de komende maanden verder uitwerkt. Vaststaat dat in de manier van werken de uitgangspunten van de visie centraal staan:

- De Oude IJsselstreek BV is onderdeel van het lokale zorgnetwerk
- Zoveel mogelijke mensen werken bij een reguliere werkgever in een regulier baan
- De organisatie werkt vanuit een respectvolle bejegening van de inwoners
- De organisatie werkt vanuit het inwonersperspectief.

3. VRAAGSTUKKEN ROND DE TRANSFORMATIE IN DE KIJK OP WERK

De transformatie die Oude IJsselstreek wil realiseren in de kijk op werk gaat naar de mening van het bestuur in de kern over terug gaan naar de bedoeling. Deze benadering levert een aantal vraagstukken op die beantwoord moeten worden. Daar waar dat mogelijk is werkt Oude IJsselstreek zelf aan oplossing van de vraagstukken. Zo heeft de gemeente de uitvoering van de Participatiewet naar zich toegehaald om de transformatie zoals hierboven omschreven te kunnen starten. Een aantal vraagstukken kan niet lokaal opgelost worden, hiervoor is afstemming met én instemming van het Ministerie van SZW noodzakelijk. Wij noemen twee centrale vraagstukken;

Op welke manier kan Oude IJsselstreek de regimes van de Participatiewet en het arbeidsrecht met elkaar combineren?

De kern van de transformatie zoals Oude IJsselstreek die wil doorvoeren betekent dat inwoners van de gemeente die recht zouden hebben op een uitkering ingevolge de Participatiewet geen uitkering ontvangen maar een arbeidsovereenkomst. Het is de bedoeling dat de arbeidsovereenkomst zo regulier mogelijk is. We spreken niet meer van uitkeringsgerechtigden maar van werknemers. Deze werknemers krijgen dus een salaris, ze krijgen vrije dagen, ze moeten zich ziekmelden, ze hebben een leidinggevende, ze hebben collega's en ze hebben werk te verrichten. Hier wordt dus het reguliere arbeidsrecht zoveel mogelijk toegepast met de daarbij horende rechten en plichten van werknemer en werkgever. De arbeidsovereenkomsten worden, zoals gezegd, gesloten met inwoners die recht zouden hebben op een uitkering ingevolge de Participatiewet. Dit betekent dat de criteria die gelden voor de Participatiewet, o.a. rond inkomen en vermogen van toepassing verklaard moeten kunnen worden.

De hoogte van het salaris moet overeenkomen met de voor de inwoner geldende uitkeringsnorm. Dat betekent dat Oude IJsselstreek gaat werken met deeltijd overeenkomsten. Er moet dus ook iets geregeld worden rond eventuele andere inkomsten, ook moet bepaald worden wanneer het recht op een arbeidsovereenkomst eindigt.

Kortom: op welke manier kan Oude IJsselstreek de regimes van de Participatiewet en het arbeidsrecht met elkaar combineren?

Wat betekent deze transformatie voor de rijksmiddelen die Oude IJsselstreek ontvangt?

Het is voor Oude IJsselstreek niet goed te overzien wat de consequentie is van de nieuwe aanpak voor de Participatiewet voor de maatstaven zoals die nu gehanteerd worden voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Hetzelfde geldt voor de nieuwe maatstaven die mogelijk met ingang van 2022 zullen gelden. Met als gevolg dat voor ons sprake is van een mogelijk groot financieel risico.

In de huidige en nieuwe verdeelmodellen voor de algemene uitkering zijn diverse maatstaven opgenomen die direct of indirect relevant zijn bij de beoogde nieuwe aanpak van de participatiewet. Voor zover wij kunnen nagaan gaat het hierbij in ieder geval om de volgende maatstaven in de beoogde nieuwe verdeelmodellen:

- Algemene uitkering, klassiek deel (o.b.v. onderzoek Cebeon)
Huishoudens met laag inkomen
- Algemene uitkering, participatie (voorlopig o.b.v. onderzoek AEF)
Bijstandsontvangers en loonkostensubsidie samen
Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep
- Algemene uitkering, WMO (voorlopig o.b.v. onderzoek AEF)
Huishoudens met laag inkomen 2,3,4 deciel met drempel
- Algemene uitkering, Jeugd (voorlopig o.b.v. onderzoek AEF)
Huishoudens met laag inkomen 2,3,4 deciel met drempel
Jongeren met armoederisico
Gestandaardiseerd inkomen maal inwoners (drempel)

Hetzelfde geldt mogelijk ook voor het BUIG-budget, waarbij de kans op bijstand wordt bepaald op basis van weer andere parameters.

Het zou dus kunnen zijn dat Oude IJsselstreek omdat de gemeente een transformatie in de kijk op werk doorvoert en inwoners een arbeidsovereenkomst geeft in plaats van een uitkering minder rijksmiddelen ontvangt.

Het is voor de gemeente van groot belang hier duidelijkheid over te krijgen en wanneer vervolgens blijkt dat er inderdaad sprake is van een negatief effect op de rijksmiddelen dat naar een oplossing wordt gezocht.

4. CONCLUSIE

Om de transformatie in de kijk op werk daadwerkelijk te kunnen doorvoeren zal Oude IJsselstreek veel zaken moeten regelen en organiseren. Die uitdaging gaat de gemeente vol overtuiging aan, zoals ze dat ook doet rond Wmo en Jeugd.

Voor een aantal vraagstukken, zoals hiervoor beschreven, heeft Oude IJsselstreek hulp nodig van het Ministerie van SZW.

Concreet vraagt Oude IJsselstreek het volgende van het Ministerie:

- ruimte en steun om de transformatie op deze manier uit te kunnen voeren
- als dat nodig is af te kunnen wijken van de Participatiewet
- voorkomen van nadelige gevolgen voor de uitkering uit het gemeentefonds en de BUIG middelen
- delen van kennis en informatie door deel te nemen aan een begeleidingsgroep
- in samenwerking te zoeken naar passende oplossingen
- indien nodig het toekennen van experimenteerruimte

Graag wil de gemeente Oude IJsselstreek deze positionpaper in een gesprek met de staatssecretaris nader toelichten en zo mogelijk tot afspraken komen.